

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. Quid & quotuplex sit natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Quæst. II. Sect. I. de Natura corporum. 119

per simplicitatem, nego. Loca quædam Philosophi allegantur ab aduersariis, quæ nihil faciunt contra id quod dixi; vult enim tantum, quod his tria seorsim sumpta non sunt sex; quod *B. A.* non est *B.* & *A.* separatim; alioqui sibi contradiceret; vt notauit.

QVÆSTIO II.

De natura, & naturalitate corporum.

Aristoteles 2. *Physicorum*, ad textum 15.

CONSIDERAUI hæcenus obiecti partem materialem, corpus videlicet, cuius exposui principia componentia & constituentia; nunc pars eius formalis, *naturalitas* est, de qua quæri tria posse video. Primum, quid sit natura, & quotuplex. Secundum, quid & quotuplex sit ens naturale. Tertiū, quomodo natura comparetur cum arte.

SECTIO I.

Quid, & quotuplex sit natura.

Significatio nominis. **C**ertum est primum, multiplicem esse significationem nominis *natura*; primum enim significat naturam Deum ipsum, quod ab ipso nascuntur, & in ipso sunt omnia; vnus omnia, nihil rerum. Secundum significat cuiusque rei quidditatem, seu essentiam, quo pacto dicitur definitio explicare naturam rei. Tertiū significat totam creaturam causarum vniuersitatem, quo modo miraculum dicitur excedere vires totius naturæ, id est, rerum omnium creaturam. Quarto significat causas creatas, quatenus agunt iuxta instam sibi propensionem; dicimus enim nihil naturam frustra moliri. Quinto significat insitum & natium rei temperamentum; sic enim dicuntur aliqui esse naturæ phlegmatici, alij sanguinei. Sexto sumitur pro rei cuiusque generatione, eo quod ex illa sint nascencia, nascitura, & nata. Septimū significat (maximè propriè) internum principium vnde primum vnaqueque res habet vt moueatur.

Definitio materia. Certum enim secundum est, naturam rectè definiti ab Aristotele textu tertio, *Principium & causa motus & quietis eius in quo est, primum & per se, non secundum accidens.*

Primum dicitur *principium & causa*; principium significat id à quo aliquid aliquo modo est; causa id à quo aliquid est *per realem influxum*; omnis enim causa est principium, quamuis non omne principium sit causa. Natura ergo dicitur principium & causa, vt excludatur priuatio, quæ principium est motus, sed non causa.

Secundum dicitur *motus & quietis*, vbi nomine, *motus*, intelligitur omnis operatio & productio termini cuiuscunque materialis; nomine *quietis*, intelligitur possessio termini acquisiti per motum, id est res per motum producta: non intelligitur autem sola negatio motus, sicque nomine motus intelligitur qualibet operatio; nomine quietis, quælibet forma producta per operationem. Particula ergo, *Et*, sumitur copulatiuè, ita vt natura sit necessariò principium motus simul & quietis, quia vbiunque operatio est, ibi etiam est terminus per eam productus: v. g. in celo, tamen non est quies secundum locum, est tamen quies quatenus habet multas formas accidentales, quarum principium est natura cæli.

A Dicitur tertiū, *eius in quo est*, id est, compositi substantialis, cuius pars est, quia motus & quies (quorum principium est natura) debent esse immanentes, id est in eo recipi subiecto, in quo est natura. Ignis v. g. non est natura ex eo quod calefaciat aquam, sed ex eo quod per seipsum moueatur sursum.

Dicitur quartum, principium *primum*, seu radicale, ad excludenda principia instrumentalia motuum, qualia sunt accidentia & potentia; quæ insunt corporibus tanquam eorum virtutes.

Denique dicitur *per se, & non secundum accidens*, ad excludendas formas aliquas artificiales, quæ faciunt motum in his, quibus insunt, non per se, sed per accidens, vt quando medicus curat seipsum.

His positis videndum est primum, quomodo naturæ definitio ab Aristotele tradita, bona sit: secundum, quibus rebus illa conueniat.

§. I.

An, & quomodo natura definitio sit legitima.

Contra datam naturæ definitionem multa opponi solent; primum quod non videatur essentialis; secundum, quod natura non sit principium immanens; tertiū, quod non sit principium actiuum.

Dico primum, conceptum essentialem naturæ, ac primum, in quibus est natura, esse vt sit principium & causa radicalis omnium operationum & proprietatum; atque aded definitio naturæ tradita essentialis est, & propria.

Ratio est, quia illud est essentia rei, quo nihil est prius; sed illo principio primo & radicali nihil est prius, quia si aliquid esset prius, iam illud non esset principium primum; imò si principium illud manaret ab essentia, esset principium primum, & non esset principium primum, & prima radix proprietatum.

Denique illud est essentia rei, à quo manant proprietates: sed à principio illo radicali proprietatum manant proprietates: ergo illud principium radicale est essentia rei.

Obiicitur primum. Relatio ad accidentia non potest esse essentialis substantiæ: sed relatio principij est relatio ad accidentia: ergo illa esse non potest essentialis naturæ, quæ substantia est, alioqui sequeretur, quod proprietates sunt de ipsa rei essentia, & quod substantia pendet à suis proprietatibus.

Respondeo, substantiam habere relationem essentialiter ad suas proprietates accidentales; vnde sequitur, quod illa proprietates terminatiuè solum sunt de ipsa rei essentia, & quod substantia terminatiuè pendet à suis proprietatibus; quod non est absurdum.

Obiicitur secundum, multas rerum essentias posse concipi sine ordine ad proprietates; v. g. materia & forma concipi possunt vt partes compositi, natura intellectiua concipi potest prout oritur ex spiritualitate.

Respondeo, nullam vniquam essentiam concipi posse prout est natura, quin concipiatur saltem implicite ordo ad proprietates, esto non concipiatur semper explicite.

Dico secundum, naturam esse semper debere principium immanens, & causam internam; non sufficere autem vt sit causa operans transcurrenter.

Ratio est, quia natura definitur principium motus

PHODG

Prima conclusio.

Prima obiectio.

Secunda obiectio.

Secunda conclusio.

us eius in quo est; idest, motus illius qui exercetur in eo supposito, in quo est natura: hoc est esse principium immanenter operans. Imò si natura significaret principium etiam operans transeunter, sequeretur Deum & angelos esse naturas corporeas, quia sunt principia motus in corpore recepti. Denique nullus esset motus violentus; omnes enim motus naturales erunt, quia cum procedant à principio extrinseco, erunt motus materiales, v. g. cum lapis sursum proicitur, cum aqua calefit ab igne, quæ omnia falsa & absurda sunt.

Prima obiectio.

Obicitur primò. Actio transiens, etiam ut actio est, idest quatenus procedens à causa efficiente, naturalis est, & non tantum quatenus est passio, idest quatenus recipitur in subiecto: sed actio naturalis procedit à natura: ergo causa transeunter operans est natura.

Respondeo negando maiorem; actio enim transiens, præcisè ut actio est, nec est naturalis, nec violenta; sed dicitur naturalis, vel violenta propter subiectum in quo recipitur.

Secunda obiectio.

Obicitur secundò. Illud dici debet natura, quod distinguitur ab arte, & à causa supernaturali aut violenta: sed causa transeunter operans ab illis distinguitur: ergo est natura.

Respondeo negando, naturam hic distingui tantum ab arte, vel à causa supernaturali, aut violenta; distinguitur enim etiam à causa naturali operante transeunter; causa enim naturalis aliquando appellatur qualibet causa operans secundum existentiam naturæ: sed hoc non est esse naturam, ut ex dictis constat.

Tertia conclusio.

Dico tertio. Quando dicitur *principium motus*, significatur principium radicale, tum *actiuum*, siue productiuum motus; tum *passiuum*, idest receptiuum illius motus.

Ratio.

Ratio est, quia illud est verè natura, quod est principium & causa operationum & passionum alicuius rei: sed principium tum actiuum, tum passiuum sunt causæ operationum & proprietatum; causa enim receptiua est vera causa: ergo principium etiam passiuum est natura. Quod iterum statim patebit, cum ostendam materiam & formam esse naturas.

Prima obiectio.

Obicitur primò. Si principium passiuum motus sit natura, nullus dari poterit motus violentus; omnis enim motus habet principium internum, saltem receptiuum, quia recipitur in subiecto; quod sufficit ut aliquid sit natura: consequens est absurdum: ergo & antecedens. Minor certa est; motus enim lapidis sursum non est naturalis.

Respondeo, omnem motum, qui est à principio interno actiuo, esse naturalem, ut ex dictis constat; motum autem qui procedit à principio passiuo non esse naturalem, nisi sit à principio passiuo habente inclinationem ad illum. Quamvis igitur omnis motus habeat principium internum passiuum, non omnis tamen motus habet principium passiuum habens inclinationem ad illum, ut quando lapis mouetur sursum, quando calefit aqua.

Secunda obiectio.

Obicitur secundò, totam hanc definitionem arti etiam convenire; nam ars saltandi est principium & causa motus eius in quo est; in horologiis etiam ars est causa motus; Archytæ statua suis librata ponderibus volitabat, ut refert Agellius lib. 10. *noctium Aristarum*; Menonnis statua, teste Callistrato, solem orientem hilari voce, occidentem lugubri salutabat: quibus adde Leonis Imperatoris aureas auiculas cantillantes, & alia huiusmodi.

Respondeo negando hanc definitionem conue-

nire arti, quæ nunquam est principium & radicale principium motus; ars v. g. saltandi non est nisi principium proximum dirigens, quomodo fieri debeat ille motus; vel certè non est principium motus, sed modi, quo fit ille motus, quia natura principium eius est; cum enim aliquis saltat, non ars illum mouet, sed anima. Horologium non mouetur à forma artificiali, sed à suis ponderibus, quæ graui sunt: quod idem dicendum est de omnibus automatis, quæ mouentur à suis ponderibus & rotis.

Obicitur tertio. Tristitia & dolor sunt à principio actiuo, & tamen non sunt naturales: ergo male definitur natura principium *internum*.

Respondeo, dolorem & tristitiam esse simpliciter ratione sui naturales, quamvis secundum quid & per accidens, propter effectum aliquem adiunctum, dicantur naturæ contraria.

§. II.

Quibus rebus conueniat definitio naturæ.

Certum est primò, accidentia nec esse, nec habere naturas, cum non sint principium primum, & radicale ipsius motus.

Accidentia

Certum est secundò, Deum & Angelos nec esse, nec habere naturam, cum non sint principia motuum & proprietatum sensibilium in se ipsis, quamuis si latius sumatur naturæ nomen pro radicali principio cuiuscunque motus, etiam insensibilis, dici possint habere naturam.

Deus & angel.

Certum est tertio, compositum substantiale habere quidem naturam, sed nullo modo esse naturam, quia non inest alteri; quod requiritur ad naturam.

Compositum.

Difficultas igitur est, utrum materia, & forma substantialis, præsertim verò anima rationalis ut rationalis, habeat rationem naturæ.

Dico primò, materiam primam non esse naturam secundum potentiam vniuersalem & remotam, sed secundum potentiam particularem. Primò est contra Vasquem 1. 2. *disputat.* 25. ubi absolute negat materiam esse naturam. Deinde contra Suarezium, Hurtadum, & alios, qui materiam absolute volunt esse naturam.

Prima conclusio.

Ratio primæ partis est, quia materia in tantum dici potest natura, in quantum eius effectus possunt dici naturales, aut violenti: sed effectus materiae non possunt dici naturales in quantum pendunt à potentia eius vniuersali & remota, quia materia ut sic est indifferens ad motus violentos, & naturales, aut artificiales: ergo materia non est natura, prout est potentia vniuersalis & remota.

Prima pars conclusio.

Ratio secundæ partis est, quia materia prout est potentia proxima, & particularis, idest, prout determinata per dispositiones, & formam, est principium & causa receptiua eius in quo est: ergo est natura. Deinde compositum naturale constat ex naturis, quarum una sine dubio est materia. Vnde Aristoteles *textu* 4. dicit, *naturam aut esse subiectum, aut esse in subiecto*.

Secunda pars conclusio.

Obicitur primò. Materia prima ex Aristotele natura est: sed materia secundum potentiam particularem non est materia prima, sed secunda: ergo materia est natura secundum potentiam vniuersalem. Imò materia natura est prout distinguitur à forma: sed prout est potentia particularis non distinguitur à forma, sed illam includit: ergo materia prima est natura etiam secundum potentiam vniuersalem.

Prima obiectio.

Respondeo,

Respondeo, materiam primam non esse naturam præcisè ut est materia prima, sed tantum prout est materia secunda, quo pacto connotat quidem formam, sed ab illa tamen distinguitur.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Materia prima est principium motus naturalis qui repugnat formæ: v.g. calefactio aquæ, naturalis est ratione materiæ, quamvis sit violenta ratione formæ: ergo materia natura est, etiam prout determinatur per formam. Deinde materia prima ut est materia prima, est principium motus naturalis, nimirum generationis & corruptionis, quæ recipiuntur in sola materia, & sunt naturales: ergo materia prima ut sic, est natura, quia quod est principium motus naturalis, est natura.

Respondeo calefactionem receptam in aqua esse simpliciter violentam, quamvis sit à principio receptiva, quia non est iuxta proximam inclinationem illius; generatio & corruptio sunt actiones naturales quatenus recipiuntur in materia determinata per formam de nouo productam, & per illius dispositiones, non autem prout determinata per formam corruptam, unde distinguitur illud antecedens; materia prima est principium motus naturalis, nimirum generationis & corruptionis, prout materia est determinata per formam corruptam, nego; per formam productam concedo.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio. Si principium passivum est natura, sequitur tenebras esse violentas aëri, cui lux erit naturalis; quies post diem iudicii erit violenta cælo, cui nunc naturalis est motus.

Respondeo negando, sequi quod tenebræ violentæ sint aëri, & quod quies post diem iudicii futura sit violenta cælo: duobus enim modis potest aliquid esse iuxta inclinationem alicuius: primò, ita ut habeat illius indigentiam; sic enim frigus est iuxta exigentiam aquæ, cui violenta est eius privatio; secundò, ita ut habeat privationem sine indigentia; hoc modo lux est naturalis aëri, & motus cælo; idè privationes illorum non sunt eis violentæ.

Secunda conclusio.

Dico secundò, formam quamlibet substantialem esse verè ac propriè naturam, etiam animam rationalem, prout est rationalis. Ita communiter asserit tota schola, contra quosdam Arabes negantes, animam rationalem esse formam corporis. Antequam autem probetur,

Triplicis gradus in anima rationali.

Observe triplicem in anima rationali gradum distingui, vegetativum, sensitivum, & intellectivum; & adhuc gradum intellectivum alium esse genericum, alium specificum. Gradus genericus est vis intellectiva communis homini & Angelo: gradus specificus est tale intellectivum, cui adiuncta necessarium est operatio phantasiæ, & dirigit motum progressivum. Certum est animam rationalem esse naturam prout est vegetativa & sensitiva: certum etiam est, illam non esse naturam secundum gradum genericum *rationalis*. Queritur ergo, utrum sit natura secundum gradum illum specificum, quod asserēbam in conclusione.

Ratio.

Ratio est, quia omne corpus naturale constituitur per aliquam formam, quæ sit natura: sed homo ut homo, est corpus naturale: ergo debet constitui per formam quæ sit natura: sed homo constituitur per animam rationalem ut est rationalis: ergo anima rationalis ut sic est natura. Deinde illud est natura, quod est principium motus sensibilis immanentis; sed anima, quatenus movet corpus per rationem, & quatenus est principium ridentis, loquendi, est tale principium: ergo est natura.

R. P. de Rhodæ curs. Philosoph.

A Obiicitur primò. Anima rationalis, ut rationalis, est tantum principium intellectus & volitionis, qui sunt motus purè immateriales: ergo anima ut sic non est natura.

Prima obiectio.

Respondeo negando antecedens; anima enim rationalis secundum gradum specificum non est principium solius intellectus & volitionis, ut sunt purè spirituales; sed prout habent etiam adiunctam operationem phantasiæ.

Obiicitur secundò, naturam ex Aristotele, vel esse in subiecto, vel esse in subiecto: anima rationalis neutrum est: ergo non est natura.

Secunda obiectio.

Respondeo, animam rationalem non esse in subiecto sustentante, quia esse potest sine corpore; sed esse in subiecto recipiente, quia est unita corpori tanquam vera forma.

SECTIO II.

Quid, & quod duplex sit ens naturale.

Certum est primò, nomen *naturale*, concretum esse, deductum à natura; eius autem acceptio multiplex est. Primò enim dicitur naturale, prout opponitur miraculoso; & est id quod viribus naturæ fieri potest: secundò prout opponitur morali, estque id quod sit sine consideratione rationis & libertate: tertio prout opponitur libero, & est quod sit necessarium: quarto prout opponitur artificioso; quinto prout opponitur supernaturali: sexto prout opponitur violento. Tres priores acceptiones minus propriæ sunt: tres posteriores sunt magis veræ, de quibus hic propriè sermo est.

Nomen naturalis.

Certum est secundò, naturale propriè loquendo posse definiri, *Quod habet in se naturam, vel est à natura*; duobus enim modis dicitur aliquid esse naturale: primò *essentialiter*, secundò *causaliter*: naturale essentialiter est id, quod habet in se principium vel actum, vel receptivum motus in se recepti; quo modo naturales dici possunt substantiæ omnes completæ; substantiæ verò incompletæ, non sunt naturales, sed sunt naturæ. Naturale causaliter vocatur illud, quod est à principio interno activo, vel passivo; quo modo dicuntur naturales operationes, & formæ, quæ habent principium actuum, vel passivum. Naturale igitur rectè definebam, quod habet in se naturam, vel quod est à natura. Primum est naturale essentialiter, alterum est naturale causaliter. His positis.

Definitio naturalis.

Dico primò. Ut aliquid naturale sit essentialiter, requiritur primò ut habeat principium, saltem passivum motus in se recepti: secundò ut ille motus sit iuxta inclinationem eius in quo recipitur, & agentis. Ut sit naturale causaliter, requiritur primò ut sit iuxta inclinationem passivam in quo recipitur; non sufficit autem, neque requiritur ut sit iuxta illius inclinationem, à quo producit.

Quænam exigit.

E Ratio est, quia quatuor modis potest in subiecto aliquid recipi. Primò iuxta exigentiam eius in quo recipitur, ut frigus recipitur in aqua: secundò supra exigentiam eius in quo recipitur, ut gratia recipitur in anima: tertio contra exigentiam, ut calor recipitur in aqua: quarto præter exigentiam, ita ut nec sit supra, nec contra, nec iuxta exigentiam. Quando est iuxta exigentiam, dicitur naturale; quando est supra exigentiam, dicitur supernaturale; quando contra exigentiam, dicitur violentum; quando nullam est ex illis, dicitur præternaturale.

Probatio.

L Itaque